

Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Навчально-педагогічний інститут педагогіки і психології

Кафедра дошкільної і початкової освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІН ІПП

Світлана КОНДРАТЮК

30 січня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 012 Дошкільна освіта

освітня програма Дошкільна освіта

Мова навчання українська

ПОГОДЖЕНО

науково-методичною комісією
Навчально-наукового інституту
педагогіки і психології
«26» січня 2024 року

Голова _____

Юлія БОНДАРЕНКО, доктор
педагогічних наук, професор

Суми – 2024

Розробник: Пушкар Лариса Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної і початкової освіти

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри дошкільної і початкової
освіти

Протокол № 6 від «28» грудня 2023 р.

Завідувач кафедри

Наталія ПАВЛУЩЕНКО,
кандидат педагогічних наук, доцент

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
2-й		2-й	
Семестр			
Загальна кількість годин - 90		4-й	4-й
		Лекції	
		18 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		22 год.	4 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		48 год.	78 год.
		Консультації:	
2 год.	2 год.		
Вид контролю: залік			

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Основи педагогічних досліджень» є обов'язковою навчальною дисципліною для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта освітнього ступеня «Бакалавр».

Мета курсу – теоретична і практична підготовка студентів до науково-дослідної роботи (зі спеціальності): сформувати у студентів систематизовані знання про методичні засади наукових досліджень у галузі професійної педагогічної діяльності; надати студентам компетенції щодо ефективного застосування у науково-дослідницькій роботі ефективно-оптимальні методи і прийоми; ознайомити студентів з організацією та методикою наукового пошуку у педагогіці; принципами формування інформаційної бази наукового пошуку.

Завдання курсу:

- озброїти студентів знанням у галузі науково-дослідної роботи;
- формувати у студентів науково-дослідні вміння та навички;
- навчити студентів самостійно працювати з науковою літературою;
- стимулювати науково-методичну творчість студентів.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта. Першого рівня вищої освіти» у студентів необхідно сформувати загальні і фахові компетентності, а саме:

6 – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (КЗ)	ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	ФК-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації. ФК-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками. ФК-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Курс *Основи педагогічних досліджень* – це навчальна дисципліна, яка тісно пов'язана зі спеціальними дисциплінами: *Філософія, Педагогіка загальна, Загальна психологія, Педагогіка дошкільна, Історія дошкільної педагогіки*, які формують у студентів узагальнені уявлення про природу філософського знання, зміст вітчизняного та світового історико-філософського процесу, про

діалектику і гносеологію, філософську антропологію; формують знання щодо психолого-педагогічних закономірностей, принципів, форм, методів та ін..

Студент повинен володіти певними загальними та професійними компетенціями після вивчення цих дисциплін.

3. Програмні результати навчання

ПРН-1	Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього, дошкільного та молодшого шкільного віку.
ПРН-4	Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.
ПРН-6	Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.
ПРН-19	Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.
ПРН-21	Розробляти індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього і дошкільного віку.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	Студент виявив всебічні, систематичні та глибокі знання з основ педагогічних досліджень; засвоїв основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності в розумінні, логічну, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу щодо розуміння методів педагогічного дослідження; виявив повну готовність до здійснення самостійного педагогічного дослідження та оформлення його у вигляді курсової роботи; засвоїв основні поняття з дисципліни, показав високий рівень сформованості зазначених загальних та фахових компетенцій, їх значення для подальшої професійної діяльності.
82-89	Студент виявив знання навчального матеріалу з основ педагогічних досліджень вище середнього рівня; продемонстрував уміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені програмою; засвоїв літературу, рекомендовану програмою; репродукує стисло та ясно навчальний матеріал щодо розуміння методів педагогічного дослідження; виявив готовність до здійснення самостійного педагогічного дослідження та оформлення його у вигляді курсової роботи; засвоїв взаємозв'язок майже всіх основних понять дисципліни, показав вище середнього рівня сформованості зазначених загальних та фахових компетенцій, їх значення для подальшої професійної діяльності.
74-81	Студент володіє на достатньому рівні знаннями з основ педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти; продемонстрував певні вміння виконувати практичні завдання, передбачені програмою; репродукує стисло та ясно навчальний матеріал щодо використання методів науково-педагогічного

	дослідження, але припустив низку помітних помилок; засвоїв літературу; засвоїв взаємозв'язок більшості основних понять відносно педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти, їх значення для подальшої професійної діяльності.
64-73	Студент виявив знання навчального матеріалу з основ педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; справився з виконанням завдань, передбачених програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання щодо визначення наукового апарату дослідження; засвоїв на низькому рівні взаємозв'язок основних понять відносно педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти, їх значення для подальшої професійної діяльності; при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань зміг усунути помилки та недоліки самостійно.
60-63	Студент виявив знання основного навчального матеріалу з основ педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; виклав поверхові знання у висвітлені певних тем курсу; справився з виконанням завдань, передбачених програмою, на низькому рівні; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання щодо визначення наукового апарату дослідження; при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань зміг усунути помилки та недоліки лише під керівництвом та за допомогою викладача.
35-59	Студент мав поверхові знання та значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу з основ педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти; припускається грубих помилок у викладі навчального матеріалу; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; дає неповні відповіді на запитання щодо визначення наукового апарату дослідження; допускав принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань; при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань не зміг усунути помилки та недоліки навіть за допомогою викладача.
1-34	Студент не мав знань зі значної частини навчального матеріалу з основ педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти; допускав принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань; не спроможний самостійно засвоїти програмовий зміст.

Оцінювання самостійної роботи входить в означені критерії.

До семестрового контролю допускаються студенти, які набрали мінімум 35 балів.

Загальна оцінка обраховується за формулою:

$$A * N + Пк + K = 30$$

A – кількість балів за практичне заняття/ семінар – (5 балів)

N – кількість практичних /семінарських

Пк – підсумковий контроль (25 балів)

К – колоквіум (20 балів)

ЗО – загальна оцінка

Розподіл балів

Поточний контроль										Разо м	Су ма
РОЗДІЛ 1					РОЗДІЛ 2						
T1.1	T 1.2	T 1.3	T1.4.	T1.5.	T 2.1	T2.2	T 2.3	T.2.4	T2.5		
Поточний контроль										70	100
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7		
Контроль самостійної роботи										30	
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

1. Усна відповідь.
2. Виконання практичного завдання.
3. Виконання самостійної роботи.
4. Письмове тестування.
5. Підсумкова оцінка з кожної теми виставляється за середнім арифметичним показником (балом).

6. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні аспекти педагогічного дослідження

Тема 1.1. Загальні відомості про наукове дослідження

Тема 1.2. Сутність та особливості науково-педагогічного дослідження

Тема 1.3. Організація педагогічного дослідження.

Тема 1.4. Теоретичні методи наукового дослідження.

Тема 1.5. Емпіричні методи наукового дослідження.

Розділ 2. Студентська науково-дослідна робота

Тема 2.1. Інформаційна база наукового дослідження та аналіз педагогічного досвіду.

Тема 2.2. Основні види наукових студентських робіт

Тема 2.3. Педагогічний експеримент.

Тема 2.4. Правила і порядок оформлення наукових пошуків у вигляді типових для вищої школи наукових жанрах.

Тема 2.5. Етика вченого та академічна доброчесність.

7. 1.Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні аспекти педагогічного дослідження

Тема 1.1. Загальні відомості про наукове дослідження. Поняття про науку. Групи наук у залежності від сфери дослідження та від ступеня зв'язку науки з виробництвом. Виникнення науки, етапи розвитку. Функції науки. Форми наукового знання. Пізнання як сукупність процесів отримання, переробки та використання інформації (знань) про світ та самого себе; особливості наукового пізнання. Наукове дослідження як форма процесу пізнання. Вимоги, які ставляться до наукових досліджень.

Тема 1. 2. Сутність та особливості науково-педагогічного дослідження. Науково-педагогічне дослідження як форма процесу пізнання. Сутність педагогічного дослідження, його види. Визначення сутнісних характеристик педагогічних явищ та процесів. Вимоги, які ставляться до педагогічних досліджень. Класифікація досліджень у педагогіці.

Тема 1.3. Організація педагогічного дослідження. Послідовність наукового дослідження. Вибір проблеми та формулювання теми (основного питання) дослідження. Основні критерії вибору теми наукового дослідження. Визначення наукового апарату: мети і завдань, об'єкту і предмету дослідження. Гіпотеза як форма наукового знання, припущення. Планування наукового дослідження необхідне для оптимізації роботи.

Тема 1.4. Теоретичні методи наукового дослідження. Поняття методології та методики наукового дослідження. Поняття про метод наукового пізнання. Метод, методичний прийом і методика. Класифікація методів, що використовуються у педагогічних дослідженнях. Роль теоретичних методів дослідження у науковому дослідженні. Види теоретичних методів дослідження

та їх характеристика: індукція та дедукція, аналіз і синтез, порівняння і класифікація, абстрагування та конкретизація. Поняття про модель та моделювання. Призначення моделей у науковому дослідженні.

Тема 1.5. Емпіричні методи наукового дослідження. Основні емпіричні методи дослідження у педагогіці: анкетування, бесіда, експертна оцінка, інтерв'ю. Анкетування – як один із поширених емпіричних методів дослідження у педагогіці. Специфіка та види анкетного опитування. Структура анкети та види запитань. Переваги та недоліки анкетування при проведенні науково- педагогічного дослідження. Вимоги до питань інтерв'ю. Особливості підготовки та проведення інтерв'ю. Педагогічне спостереження. Використання методу вимірювання у педагогічних дослідженнях.

Розділ 2. Студентська науково-дослідна робота

Тема 2.1. Інформаційна база наукового дослідження та аналіз педагогічного досвіду. Загальні відомості про інформацію та критерії її якості. Роль інформації у науковій діяльності. Типологія наукової інформації та основні види видань. Поняття про наукові документи. Принципи збору та опрацювання інформаційного матеріалу. Правила складання бібліографії. Поняття педагогічного досвіду.

Тема 2.2. Основні види наукових студентських робіт. Реферат, основні вимоги до реферату, етапи реферування, його структура. Доповідь, її структурні компоненти. Тези, етапи складання тез. Стаття, вимоги до її написання. Курсова робота як навчальне завдання для студента, послідовність дій у виконанні курсової роботи; структура курсової роботи. Магістерська робота. Види магістерських робіт, загальна структура, вимоги до написання.

Тема 2.3. Педагогічний експеримент. Сутність педагогічного експерименту, його планування. Програма педагогічного експерименту. Підготовчий етап проведення експерименту. Дослідницький етап. Види педагогічного експерименту (констатувальний, формувальний, контрольний). Математична обробка даних дослідження. Інтерпретація даних та формулювання висновків. Інтерпретація даних та формулювання висновків.

Тема 2.4. Правила і порядок оформлення наукових пошуків у вигляді типових для вищої школи наукових жанрах. Вимоги до написання курсової та магістерської робіт. Композиція наукової роботи. Вимоги до оформлення наукової роботи. Список використаних джерел (за новими вимогами). Формально-логічний спосіб написання наукової роботи; смислова завершеність, цілісність і пов'язаність наукового тексту. Цитування у тексті наукових праць. Види посилань на використані літературні джерела. Скорочення у тексті. Вимоги до оформлення студентських наукових робіт.

Тема 2.5. Етика вченого та академічна доброчесність. Сутнісні характеристики етики. Професійна етика. Етика вченого, етичні проблеми науки. Норми професійної етики вченого (ті, що регулюють відносини між колегами, ті що регулюють публікації результатів). Способи порушення наукової етики. Порушення авторського права. Норми наукової етики під час підготовки публікацій.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практичні	Лабор.	Конс	Сам ост. р		Лекції	Практичні	Лабор.	Конс	Самост. р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти педагогічного дослідження												
Тема 1.1. Загальні відомості про наукове дослідження	7	1	1			5	8	2	-	-	-	6
Тема 1.2. Сутність та особливості науково-педагогічного дослідження	7	1	1			5	8	-	2	-	-	6
Тема 1.3. Організація педагогічного дослідження.	12	2	4			6	10	2	-	-	-	8
Тема 1.4. Теоретичні методи наукового дослідження.	7	2	2			3	4					4
Тема 1.5. Емпіричні методи наукового дослідження.	7	2	2			3	6					6
РОЗДІЛ 2. Студентська науково-дослідна робота												
Тема 2.1. Інформаційна база наукового дослідження та аналіз педагогічного досвіду.	8	2	2			4	10					10
Тема 2.2. Основні види наукових студентських робіт	12	2	4			6	16	2	2			12
Тема 2.3. Педагогічний експеримент.	12	2	2			6	12					12
Тема 2.4. Правила і порядок оформлення наукових пошуків у вигляді типових для вищої школи наукових жанрах.	10	2	2		2	6	10				2	8
Тема 2.5. Етика вченого та академічна доброчесність.	8	2	2			4	8					8
Усього годин	90	18	22	-	2	48	90	6	4	-	2	78

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Загальні відомості про наукове дослідження	1	-
2.	Сутність та особливості науково-педагогічного дослідження	1	2
3.	Організація педагогічного дослідження	4	-
4.	Теоретичні методи наукового дослідження	2	-
5.	Емпіричні методи наукового дослідження	2	-
6.	Інформаційна база наукового дослідження та аналіз педагогічного досвіду	2	-
7.	Основні види наукових студентських робіт	4	2
8.	Педагогічний експеримент	2	-
9.	Правила і порядок оформлення наукових пошуків у вигляді типових для вищої школи наукових жанрах	2	-
10.	Етика вченого та академічна доброчесність	2	-
	РАЗОМ	22	4

Теми лабораторних занять: не заплановано

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Аніщенко, О. В. *Наукові дослідження з історії професійної освіти та історії педагогіки*: Метод. рек. науковцям-початківцям. Ніжинський держ. пед. ун-т ім. Миколи Гоголя. Ніжин: Видавництво НДПУ ім.М.Гоголя, 2003. 50с.
2. Білоусова Т.П., Маркітантов Ю. О. *Основи наукових досліджень*: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Кам'янець-Подільський, 2004. 120с.
3. Білуха М.Г. *Основи наукових досліджень*. К.: Вища школа, 1997. 271 с.
4. Гончаренко С.У. *Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям*. К.: ЛПН України, 1995. 45 с.
5. Горбачук В. Т. *Основи наукових досліджень: Конспект лекцій для студ. та магістрантів пед. ун-ту / Слов'янський держ. педагогічний ун-т. Слов'янськ : СДПУ, 2003. 88с.*
6. Клименюк, О. В. *Технологія наукового дослідження*. К.: ТОВ "Вид-во "Аспект-Поліграф", 2006. 308с.
7. *Методи науково-педагогічного дослідження // Практикум з педагогіки / за ред. О. А. Дубасенюка. К., 2004. С. 32–47.*
8. Мойсеюк, Н. Є. *Методи педагогічних досліджень. Педагогіка* : навч. посіб. К., 2007. С. 41–45.
9. *Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник/ В. М. Шейко. 5-те вид., стер. К. : Знання, 2006. 307 с.*

10. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

11. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі. К., 2003. С.14-16, 37-43.

12. Пехота О. М. Основи педагогічних досліджень: навч. посіб. / О.М.Пехота, І.П. Єрмакова. 2-е вид., переробл і доповн. К.: Знання, 2013. 287 с.

13. Рудницька, О.П., Болгарський А.Г., Світельникова Т.Ю. *Основи педагогічних досліджень*. К., 1998.

14. Цехмістрова Г. С. *Основи наукових досліджень*: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : Слово, 2003. 240с.

Додаткові:

1. Ваховський, Л. Методологія дослідження історико-педагогічного процесу: постановка проблеми. *Шлях освіти*, 2005. № 2. С. 7–11.

2. Гончаренко С.У. *Український педагогічний енциклопедичний словник*. Рівне: Волинські обереги, 2011. 519 с.

3. Зязюн І. А. Педагогічне наукове дослідження у контексті цілісного підходу / І. А. Зязюн // Порівняльна професійна педагогіка. – 2011. - № 1. - С. 19-30.

4. Логико-філософський аналіз понятійного апарата науки. Ред. М.В. Попович. – К., 1977.

5. Ортинський, В. Л. Методика і методи педагогічного дослідження *Педагогіка вищої школи* : навч. посіб. для студ. ВНЗ. К., 2009. С. 40–53.

6. Остапчук, О. Шлях у науку: науково-дослідницька робота в галузі педагогіки. *Рідна школа*. 1997. № 10. С. 17–19.

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Ілюстративний навчальний матеріал.
2. Навчально-методичні посібники.
3. Плани семінарських і практичних занять, які містять методичні рекомендації щодо підготовки до занять за даною навчальною дисципліною.
4. Платформи GoogleMeet, Zoom.